

**ASESIAD EFFAITH CYDRADDOLDEB UNEDAU
CYFLEUSTERAU CYHOEDDUS**

Os am gymorth gyda llenwi'r templed yma, cysylltwch â Delyth G Williams,
DelythGadlysWilliams@gwynedd.gov.uk, est. 2708

1) AWDUR (ON) YR ASESIAD

Gwyn Morris Jones, Pennaeth Priffyrdd a Bwrdeistrefol

2) DYDDIAD DECHRAU'R ASESIAD

7fed Fehefin 2017

3) FERSIWN A/NEU DDYDDIAD GORFFEN YR ASESIAD

Disgwylir y bydd mwy nag un fersiwn o'r Aseiad. Dylid nodi'r gwahanol fersiynau er mwyn sicrhau cywirdeb.

3

4) PWRPAS YR UNED A MANYLION Y CYNNIG

Nodwch yn fyr bwrpas yr uned a manylion y cynnig dan sylw

Mae'r uned yn cynnal, rheoli a glanhau 73 o doiledau cyhoeddus ar draws y Sir, a chyfrifoldeb am reoli Cynllun Grant Toiledau Cyhoeddus ar gyfer 35 o fusnesau ar draws y Sir.

Mae'n bosib torri'r gyllideb gyfan gan nad oes gofyn statudol, ar hyn o bryd, i gynnal cyfleusterau cyhoeddus.

- Byddai hyn yn golygu:Cau pob un o'r 73 toiled cyhoeddus ar draws y Sir gan ddiswyddo 39 o lanhawyr toiledau sy'n cael eu cyflogi ar hyn o bryd;
- Effaith ar drigolion ac ymwelwyr o beidio cael cyfleusterau hwylus.

Yn yr ymarferiad canfod barn Her Gwynedd 2015-16, oedd sawl cynnig wedi rhoi ymlaen o gau pob toiled i gau 50 allan o 73 neu i gau 25 allan o 73 doiledau cyhoeddus y Sir.

Yn dilyn ymarferiad Her Gwynedd, bu i'r Cyngor yn ei gyfarfod 3 Mawrth 2016 argymhell gwneud toriad oedd yn golygu 'cau 50 allan o 73 o doiledau.' Yn ei gyfarfod 7 Mehefin 2016 bu i'r Cabinet dderbyn argymhelliad y Pwyllgor Craffu Cymunedau i addasu'r penderfyniad i wneud toriad o £244,000 yn y gwasanaeth drwy yn gyntaf ymgeisio i sefydlu partneriaethau gyda chymunedau lleol er mwyn osgoi cau'r cyfleuster tra'n cyflawni yr un swm o doriad.

Yn ei gyfarfod 17 Ionawr, 2017 bu i'r Cabinet benderfynu cyflawni'r toriad o £244,000 yn y gwasanaeth drwy wireddu'r Cynllun Partneriaethu gyda Chynghorau Cymuned a Thref er mwyn cadw'r mwyafrif o doiledau presennol y Sir ar agor i'r dyfodol.

5) CYFRANOGIAD AC YMGYNGHORIAD

Mae'r sylwadau isod yn deillio o'r ymgynghoriad o ymarferiad Her Gwynedd:-

Mae Cyngor Pobl Hŷn o'r farn y byddai torri'r gwasanaeth Toiledau Cyhoeddus yn cael effaith arnynt ac yn ei nodi fel blaenoriaeth. Mae yn wasanaeth hanfodol iddynt wrth fynd allan. Byddai diffyg toiledau cyhoeddus yn gallu effeithio ar annibyniaeth pobl hyn.

“adnodd pwysig iawn i bobl hŷn sydd ddim yn hoff o fynd i leoliadau preifat. Pobl hŷn yn fwy tebygol o gael materion iechyd sy'n gwneud toiledau yn bwysicach a dydy toiledau mewn tafarndai ddim o'r glanaf yn aml”

“Public toilets – basic human needs. Needs to be free. Safety comes first – toilets we all need them”

Mae'r Grŵp Cynnal Gofalwyr Pwllheli o'r farn y byddai torri'r gwasanaeth Toiledau Cyhoeddus yn cael effaith a'r bobl anabl. Gwelir y gwasanaeth yma yn un hanfodol ar eu cyfer pan eu bod yn mynd allan.

Defnyddwyr CILDe Gwynedd (pobl anabl) yn nodi toiledau fel blaenoriaeth ond yn dweud eu bod yn fodlon talu amdano.

Rhai o ddisgyblion Ysgol Botwnnog hefyd yn dweud fod toiledau cyhoeddus yn bwysig:

“Toiledau cyhoeddus, rhywbeth pwysig yn phob man ble fuasai twristiaid yn defnyddio'r tŷ bach? Angen prynu rhywbeth i ddefnyddio llawer o doiledau e.e. weatherspoons.”

Ar yr holiadur dywedodd pobl dros 50:

“Public toilets. Disproportionately affects the elderly, many of whom are prescribed diuretics, which already makes going out of the house difficult. Many elderly people have become in increasingly housebound due to lack of existing provision. Any more would make them unable to go out at all.”

“...Also I use Gwynedd's public toilets in every town I visit so please don't close them!.....”

Dywedodd person anabl:

“Hello, I`m disabled and unable to drive so bus cuts affect my ability to travel also I use the public disabled toilets a lot, So cuts in these services will have marked impact on my quality of life “.

Nododd pobl eraill

“Closing any toilets would seriously affect people with diabetes who need to urinate at a distressing frequency throughout the day. With no available toilet - where would they be supposed to 'pee' - in the street ? !!! Toilet closures would be criminal!”

“With young children, I make regular use of the leisure centres, parks and library's. Families with young children are also dependant on public toilets.”

Yn sgil penderfyniad y Cabinet ym mis Mehefin 2016 i geisio sefydlu partneriaethau gyda cymunedau lleol, mae ymgynghoriad a trafodaethau wedi ei gynnal gyda holl Cynghorau Cymuned a Thref yn ystod y cyfnod yma o ran ei pwysigrwydd i'r gymuned a mae trafodaethau dal yn parhau.

6) TYSTIOLAETH SYDD AR GAEL

Cynnwys unrhyw dystiolaeth perthnasol am gydraddoldeb, e.e. a fydd y newid yn effeithio un carfan o bobl yn fwy na'r lleill (e.e. pobl hŷn, merched, ayb?). Sut ydych chi'n gwybod hynny? Gall y dystiolaeth fod yn lleol, rhanbarthol neu genedlaethol e.e. adroddiad gan y Cynulliad, ymgysylltiad gyda grŵp penodol o bobl lleol, data am ddiolchiadau neu gwynion a.y.b.

Papur Gwyn Iechyd y Cyhoedd - Llywodraeth Cymru Hydref 2014 (mae'r ddeddfwriaeth yn y cyfnod disgwyl am Gydsyniad Brenhinol) o safbwynt toiledau cyhoeddus pwrpas y ddeddfwriaeth yw gwneud yn siwr bod Awdurdodau Lleol yn paratoi strategaeth i gynllunio sut mae dinasyddion yn medru cael mynediad at doiledau cyhoeddus.

Mae'r Comisiynydd Pobl Hyn i Gymru yn croesawu y ddeddfwriaeth i rhoi ddyletswydd ar bob Awdurdod Lleol i ddatblygu strategaeth ar y ddarpariaeth a'r mynediad at doiledau i ddefnydd y cyhoedd yn ei ardal. Mae'r gofyn ar Awdurdodau Lleol i ddatblygu strategaethau yn adeiladu ar adroddiad y Comisiynydd "The Importance and Impact of Community Services in Wales 2014". Yn ei adroddiad mae'r Comisiynydd wedi amlygu bod gwasanaethau cymunedol yn cynnwys toiledau cyhoeddus, ddim yn moethbethau ond yn hanfodol i gynnal iechyd, annibyniaeth a lles pobl hyn.

Papur "Help the Aged": Ddim Unlle i fynd: Darpariaeth Cyfleusterau Cyhoeddus ym Mhrydain (Mai 2007) yn amlygu y gost cymdeithasol i bobl hyn ar y lleihad mewn cyfleusterau cyhoeddus:

12% o pobl hyn (1.2 miliwn) yn teimlo yn gaeth i'w cartref, mae 13% o pobl hyn (1.26 miliwn) ddim yn mynd allan mwy nag unwaith yr wythnos ac o gwmpas 100,000 byth yn mynd allan.

Mae ei thystiolaeth yn awgrymu bod y diffyg mewn cyfleusterau cyhoeddus yn ffactor cyfrannol sylweddol i'r unigedd o bobl hyn, gyda mwy na hanner o bobl hyn yn teimlo bod diffyg cyfleusterau cyhoeddus lleol yn nadu iddynt fynd allan mor aml a dymument.

Ty'r Cyffredin Pwyllgor Dethol – Darpariaeth Cyfleusterau Cyhoeddus,
Adroddiad deuddeg sesiwn 2007-08

Adran y Gymuned a Llywodraeth Leol: Gwella Mynediad y Cyhoedd i
Cyfleusterau Cyhoeddus o Ansawdd – Canllaw Strategol

7) PERTHASEDD AC EFFAITH

Rhaid dangos yw perthnasedd y cynnig i'r dyletswyddau cydraddoldeb cyffredinol ac i bob un o'r nodweddion gwarchoddedig (grwpiau cydraddoldeb). Dylid nodi'n glir beth fydd yn effaith wir neu debygol. Efallai na fydd perthnasedd nag effaith i bob un o'r dyletswyddau na'r nodweddion, ond os canfyddir perthnasedd a/ neu effaith mewn unrhyw un neu fwy o gategoriâu, yna bydd gofyn bwrw ymlaen gyda'r Asesiad

7a)

Dyletswyddau Cyffredinol y Ddeddf Cydraddoldeb	Perthnasedd A ydi'r toriad yn cael effaith ar y dyletswyddau isod?	Yr effaith wirioneddol neu debygol
Cael gwared â chamwahaniaethu anghyfreithlon, aflonyddu ac erledigaeth	nac ydi	
Hyrwyddo cyfleoedd cyfartal	ydi	Bydd rhai carfannau'n ei chael yn anodd i fynd allan ac felly'n profi problemau cael mynediad at wasanaethau, cymdeithasu ayb. Trwy weithio mewn partneriaeth gyda'r Cynghorau Cymuned a Thref y gobaith yw gallu lleihau'r effaith wrth gadw'r mwyafrif o gyfleusterau yn agored.
Meithrin perthnasau da	ydi	Gallai methu mynd allan effeithio ar gymdeithasu sy'n groes i'r dyletswydd i ffeithrin perthnasau da. Trwy weithio mewn partneriaeth gyda'r Cynghorau Cymuned a Thref y gobaith yw gallu lleihau'r effaith wrth gadw'r mwyafrif o gyfleusterau yn agored.

7b)

Nodweddion	Perthnasedd A ydi'r toriad yn cael effaith ar y nodweddion isod?	Yr effaith wirioneddol neu debygol
Hil	nac ydi	Dim effaith gwahaniaethol.
Anabledd	Ydi	Effaith debygol – Anabledd Mae elusennau a mudiadau sy'n cynrychioli pobl anabl o'r farn bod toriadau i gyfleusterau cyhoeddus yn cael effaith niweidiol iawn o safbwynt y byddent yn cael eu rhwystro neu'n ofnus o fentro o'i cartrefi oherwydd diffyg cyfleusterau ar gael yn y gymuned. Gall rhai anhwylderau neu amhariadau wneud yr effaith yn waeth. Trwy weithio mewn partneriaeth gyda'r Cynghorau Cymuned a Thref y gobaith yw gallu lleihau'r effaith wrth gadw'r mwyafrif o gyfleusterau yn agored.
Rhyw	nac ydi	Dim effaith gwahaniaethol.
Ailbennu rhywedd	nac ydi	Dim effaith gwahaniaethol.
Cyfeiriadedd rhywiol	nac ydi	Dim effaith gwahaniaethol.
Crefydd neu gred	perthnasedd	Mewn nhermau cyffredinol ni fydd fwy o effaith ar y grwpiau yma na'r cyhoedd yn gyffredinol; ond gyda rhai crefydd buasai defnyddio cyfleusterau amgen preifat yn gyfyngedig wrth ddefnyddio rhai sefydliadau (e.e. tafarnau) gall fod yn erbyn rhai crefydd neu gred. Trwy weithio mewn partneriaeth gyda'r Cynghorau Cymuned a Thref y gobaith yw gallu lleihau'r effaith wrth gadw'r mwyafrif o gyfleusterau yn agored.

Yr iaith Gymraeg	nac ydi	Dim effaith gwahaniaethol.
Oedran	Ydi	<p>Effaith Debygol - Pobol Hyn Mae elusennau a mudiadau sy'n cynrychioli pobl hyn o'r farn bod toriadau i gyfleusterau cyhoeddus yn cael effaith niweidiol iawn o safbwynt y byddent yn cael eu rhwystro neu'n ofnus o fentro o'i cartrefi oherwydd diffyg cyfleusterau ar gael yn y gymuned.</p> <p>Trwy weithio mewn partneriaeth gyda'r Cynghorau Cymuned a Thref y gobaith yw gallu lleihau'r effaith wrth gadw'r mwyafrif o gyfleusterau yn agored.</p>
Beichiogrwydd a mamolaeth	Ydi	<p>Effaith debygol – Plant</p> <p>Mae rhieni a gwarcheidwad o fabanod a blant ifanc angen gallu defnyddio cyfleusterau addas mewn cyfleusterau cyhoeddus merched a dynion pan yn ymweld a manau cyhoeddus ac yn aml ar fyr rhybudd. Y gall rhieni gyda fabanod a phlant ifanc, fod yn amharod i ddefnyddio cyfleusterau mewn tafarnau, sydd yn cyfyngu y dewis o gyfleusterau iddynt.</p> <p>Trwy weithio mewn partneriaeth gyda'r Cynghorau Cymuned a Thref y gobaith yw gallu lleihau'r effaith wrth gadw'r mwyafrif o gyfleusterau yn agored.</p>
Priodas a phartneriaeth sifil	nac ydi	Dim effaith gwahaniaethol.

8) MYND I'R AFAEL A'R EFFAITH

a)	Nodwch unrhyw effaith posib o safbwynt cydraddoldeb Crynodeb o'r uchod Mae'r lleihad mewn cyfleusterau yn cael effaith ar bawb. Ond nid yw'r cynnig yn targedu grwpiau penodol, ond gall rhai grwpiau cael ei effeithio yn fwy nag eraill oherwydd y toriad. Y gall y lleihad mewn cyfleusterau cyhoeddus gael effaith gaeth ar barodrwydd grwpiau penodol sef pobl hyn, plant a pobl anabl i gael mynediad at fannau cyhoeddus, cymdeithasu ac i siopa yn lleol. Mae hyn yn gallu arwain tuag at unigedd ac effaith niweidiol ar les unigolion.
b)	Pa gamau gellir eu cymryd i leihau neu wella'r effeithiau yma? Mae'r Cynllun Partneriaethu yn cynnig y posibiliad o gadw llawer iawn mwy o doiledau'n agored i'r dyfodol o'i gymharu gyda'r hyn rhagwelwyd gyda'r cynllun toriadau blaenorol. Mewn gwireddu'r Cynllun Partneriaethu rhagwelir gallu cadw o leiaf 51 o doiledau yn agored drwy gefnogaeth a chydweithrediad Cynghorau Cymuned a Thref ac eraill. Mae manteision eraill i'r cymunedau a'r Cyngor mewn gwireddu'r opsiwn hwn sef y posibiliad o ddatblygu trefniadaeth amgen ar gyfer cadw'r ddarpariaeth i'r dyfodol gydag o leiaf 35 toiled a photensial i'r gymuned gymeryd mwy o gyfrifoldeb am eu cynnal i'r dyfodol. Datblygu ddarpariaeth amgen pe byddai'r Cyngor yn penderfynu cyfrannu at ymestyn y Cynllun Grant Cyfleusterau Cyhoeddus Lleol ariannir yn bresennol gan Lywodraeth Cymru.
c)	A oes angen ail-ystyried y cynllun? Fel a nodwyd uchod, mae'r toriad wedi derbyn ail-ystyriaeth wrth ceisio sefydlu cynllun partneriaethu gyda Cynghorau Cymuned a Thref ac eraill i gadw'r mwyafrif o toiledau cyhoeddus yn agored i'r dyfodol.